

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОГО АКТУ ВТІШАННЯ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ: КОМУНІКАТИВНО-ПРАГМАТИЧНИЙ АСПЕКТ

Присвячено вивченню вербальних і невербальних засобів здійснення мовленнєвого акту «втішання» в англійській мові. Мовленнєвий акт «втішання» є системою мовленнєвих ходів, спрямованих на зміну емоційної поведінки адресата з тим, щоб допомогти йому позбутися негативних емоцій і почуттів. Як показало дослідження, для досягнення свого комунікативного наміру мовець використовує різноманітні лексико-семантичні засоби, зокрема вигуки на зразок *“Come. Come”*, *“There, there”*, вокативи *my dear, my love, darling*. Для того, щоб утішити, адресант використовує імперативи у стверджувальній або заперечній формах, як-от: *“Cheer up!”*, *“Don’t worry (about it)”*, *“Don’t let it get you down”*. Такі імперативи ми зараховуємо до «ввічливих імперативів». Як показало дослідження, констативи з ілокутивною силою комісива – дієвий засіб впливу на адресата з метою утішити його. Заради того, щоб допомогти адресату змінити його емоційний стан, адресант може вживати висловлювання з ілокутивною силою менасива. Здійснюючи мовленнєвий акт «втішання», адресант зосереджує увагу адресата на бенефактивності запропонованої йому дії та можливих негативних наслідках у разі її невиконання. Одними із основних видів комунікативної діяльності у цій ситуації є переконування, звернення уваги адресата до особистого життєвого досвіду іншої людини, яка мала ті самі переживання, а також до прислів'їв як втілення народної психології та філософії.

Ключові слова: мовленнєвий акт «втішання», адресант, адресат, директиви, констативи, ілокутивна сила.

Постановка наукової проблеми та її значення. Сучасні лінгвістичні дослідження характеризуються посиленням інтересом до вивчення мовленнєвого впливу як чинника спілкування, який має велике теоретичне і практичне значення. Теоретична значимість цієї проблеми пояснюється тим, що без з'ясування шляхів, способів, принципів і засобів здійснення мовленнєвого впливу пізнання мовної природи як основного засобу людського спілкування буде неповним. Практична значимість розробки цієї проблеми спричинена необхідністю оптимізації навчання спілкуванню іноземною мовою, потребою у підготовці фахівців щодо організації ефективних професійних комунікацій і вивчення закономірностей процесу міжособистісної взаємодії у різноманітних комунікативних ситуаціях.

Проблема мовленнєвого впливу вивчається з позицій різних галузей знань, зокрема соціології, психології, психіатрії, психолінгвістики, соціолінгвістики, лінгвістики. Вивчення цієї проблеми з погляду лінгвістики має на меті осмислення та вивчення даних, одержаних в інших сферах людського знання, і, відповідно, опису мовних чинників мовленнєвого впливу, виявлення мовних засобів, які використовуються у тій чи тій ситуації, визначення стратегій і тактик, до яких вдаються комуніканти для досягнення відповідних цілей.

Дослідження мовленнєвого впливу є одним із завдань прагмалінгвістики, яка, зокрема, вивчає перлокутивний ефект мовлення і перлокутивні акти. Перлокутивний акт – це вплив, який здійснює певне висловлювання на адресата. При цьому мається на увазі не факт розуміння адресатом значення висловлювання, а зміни у стані чи поведінці адресата, які є результатом цього розуміння. З метою мовленнєвого впливу адресант використовує такі мовленнєві акти, як погроза, порада, критичне зауваження, шантаж, жарт, похвала, комплімент, прохання, благання [8, 291–292]. У нашому дослідженні до перлокутивних актів зараховуємо мовленнєвий акт втішання – систему мовленнєвих ходів, спрямованих на зміну емоційної поведінки адресата для того, щоб допомогти йому позбутися смутку, неспокою, хвилювання та інших негативних емоцій і почуттів.

Актуальність нашої розвідки зумовлена загальною тенденцією сучасної лінгвістики на докладне вивчення проблем людського фактора, зокрема дослідження особливостей мовленнєвої взаємодії з урахуванням емоційних станів учасників комунікації, їх комунікативних інтенцій і потреб.

Мета і завдання статті – описати і проаналізувати вербальні й невербальні засоби здійснення мовленнєвого акту втішання в англomовному дискурсі та визначити закономірності їх взаємодії.

Аналіз дослідження цієї проблеми. У лінгвістичній науці відомі декілька досліджень вивчення явища вербального втішання. Зокрема, О. О. Ханський проаналізував організацію мовленнєвого акту втішання з когнітивного погляду на матеріалі російської мови. Вчений виокремив типи комунікативних стратегій втішання, а також описав його зв'язок із особистісними та соціокультурними чинниками комунікації [9]. Учені вивчали лексико-семантичні аспекти імпліцитного втішання в польській і російській мовах, його зв'язки з такими мовленнєвими актами, як прохання, наказ, обцянка, співчуття. Особлива роль надається контексту в лінгвістичному описі комунікативних дій, пов'язаних із втішанням [11, 145–154].

У науковій літературі також зроблений формально-мовний і прагматичний аналіз реалізації інтенції втішання за допомогою мовленнєвого акту поради на матеріалі російської, польської та чеської мов [12, 185–192].

С. Переверзева теоретично обґрунтувала та уклала словникову статтю невербального комунікативного акту втішання [7, 384–389].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Як показало дослідження, задля досягнення перлокутивного ефекту в мовленнєвому акті «втішання» адресант активно використовує специфічні лексико-семантичні засоби та різні комунікативно-прагматичні типи висловлювань. Зокрема, доволі поширене вживання вигуків на зразок “Come. Come now”, “There, there”. Будучи найкоротшими сигналами, за допомогою яких мовець передає реакцію на конкретну ситуацію, вигуки сприяють вираженню комунікативного наміру мовця і здійснюють бажаний вплив на адресата [6].

Як видно з прикладу (1), імперативна форма дієслова *come* так само, як прислівник *there*, – ілюструють явище інтер'ективації, що полягає в переході повнозначних слів у розряд вигуків. (Як відомо, в результаті такого переходу самостійні частини мови втрачають своє лексичне значення і перетворюються в слова-сигнали, які виражають емоції та волевиявлення).

Номінативна функція називання конкретної дії *come* та місця *there* втрачає своє початкове значення завдяки підвищеній експресивності [6].

Важлива роль у досягненні комунікативної мети в мовленнєвому акті «втішання» належить локативам *my dear, my love, darling* і т. п., які значною мірою демонструють позитивне емоційне ставлення адресанта до партнера по комунікації з урахуванням ситуації спілкування. Особливого значення у згаданих локативах набуває присвійний займенник *my*, який свідчить про включення адресата в особисту сферу адресанта та сприяє інтимізації спілкування – важливого чинника встановлення сприятливої атмосфери в процесі комунікації. Вживання вокативів у проміжній і кінцевій позиціях характеризується значним послабленням вокативної функції та служать для передачі емоційного стану мовця.

Важливим для досягнення ілокутивної мети в мовленнєвому акті «втішання» є позиціонування адресанта як особи, яка має особисте зацікавлення в якнайкращому розв'язанні ситуації, яка спричинила глибокі переживання адресата. Це видно з прикладу:

(1) “And as Nancy watched the tears rain down the young woman’s face, she had great difficulty in restraining her own. And she said softly, “Please, please, don’t upset yourself. Come. Come now. Let us talk about this. We both have his welfare at heart” (C. Cookson, p. 355).

Для здійснення мовленнєвих актів втішання типовим є використання прямих директивних мовленнєвих актів, у яких директивна ілокутивна сила експлікується дієсловами у формі імператива у стверджувальній або заперечній формах, як у висловлюваннях на кшталт *Cheer up!*; *Don't worry (about) it*; *Don't let it worry you*, *Don't let it get you down*.

Проаналізований матеріал дає підстави не поділяти думку тих лінгвістів (А. Тросборг), які вважають, що в англomовній культурі імператив є небезпечним мовним засобом» і його варто уникати, адже він завжди є загрозою для особи і пов'язаний виключно з наказом і командою. Як показує дослідження, імператив може виражати різні значення, зокрема бажання, пропозицію, благання, пораду [5, 249].

Дослідники визнають той факт, що, вживаючись у різних мовленнєвих актах, імператив може бути не лише небезпечним для комунікації, але й навпаки – ввічливим, і хоча існування ввічливого імперативу часто ігнорується, він все ж існує. Зазначається, що використання імперативу виправдано з позиції теорії ввічливості в тих особливих випадках, коли мовець упевнений, що його дія буде бенефактивною для адресата і відповідатиме його особистим інтересам. До ситуацій, у яких англійський імператив має «ввічливе» значення належать запрошення та побажання [5, 250]. На наш погляд, наявний перелік «ввічливих» імперативів слід доповнити імперативами, які вживаються в мовленнєвому акті втішання. Користь для адресата від дії, представленої адресантом у формі імперативу в ситуації втішання, а також близькі стосунки між комунікантами, надають імперативу ввічливого звучання.

Учені, які досліджували лінгвістичну природу імперативів, справедливо констатують, що визначити їх ілокутивне значення можна лише при детальному вивченні комунікативного контексту, в яких вони вживаються [5, 250].

Достатньо дієвим засобом впливу на адресата з метою утішити є використання констативів з ілокутивною силою комісива, які виражають упевненість адресанта у позитивному завершенні ситуації, що викликала в адресата занепокоєння і хвилювання.

(2) “Then I think everything’s going to turn out just great for you, Liz...” (M. Carlson, p. 182).

(3) “I don’t doubt that God will spare all the miners whatever has happened” (S. Sallis, p. 19).

Ефективність наведеного висловлювання-комісива забезпечується завдяки особливому статусу адресанта, він – учитель, якому довіряють учні. Крім того, адресант висловлює свою готовність допомогти кожному з учнів у разі потреби:

(4) “If anybody needs me, I shall be in the schoolhouse and Miss Casson will stay in the school itself” (S. Sallis, p. 19).

Для того, щоб змінити емоційний стан адресата адресант може вдаватися до висловлювань з ілокутивною силою менасива, як у наступному прикладі:

(5) “She went to lean against him, her sobs shaking her body, but almost roughly now, he gripped her shoulders and held her up straight, saying, ‘Now, no more of that! Do you hear? No more of that! because if there’s another whimper out of you, I’m off. Do you hear? And for good this time mind, and I mean it” (C. Cookson, p. 19).

Важливим засобом у досягненні комунікативної мети у ході здійснення мовленнєвого акту втішання є зосередження уваги адресата на бенефактивності запропонованої йому дії та можливих негативних наслідках у разі її невиконання.

(6) “Yet when he looked upon the mother of the child that had been buried this day, his inmate kindness and professionalism overcame his irritability, and sitting down beside Nancy Ann, he took her hand and while patting it said, “Now, now, my dear. Now, now. Come along, we must stop this crying, or it will only make you ill. And you know, you have a daughter to see too” (C. Cookson, p. 414).

У ході дослідження було помічено, що під час мовленнєвого акту «втішання» одним із основних видів комунікативної діяльності адресанта є переконування. Ми поділяємо думку Н. Георгієвої, яка розглядає переконування як засіб впливу на свідомість людей (у нашому випадку – на об’єкт втішання), ефективність якого визначається співвідношенням емоційних і

раціональних моментів у людській свідомості. «При переконувальному впливі раціональне визначає комунікативний ефект, підпорядковуючи собі емоційне у свідомості об'єкта, на який впливають. Переконування впливає насамперед на розум, активізуючи процес мислення особистості» [3, 6]. У процесі переконування вагоме місце належить аргументації:

(7) “You see”, he said to John, “I am leaving a great deal behind – my mother and Betsy, you, a good master and mistress, and the horses and my old Merrylegs. At the new place there will not be a soul. I shall know. If it were not that I shall get a higher place and be able to help my mother better. I don't think I should have made up my mind to it; it is a real pinch, John”.

“Ay, James, lad, so it is, but I should not think much of you if you could leave your home for the first time and not feel it. Cheer up! You'll make friends there, and if you get on well – as I am sure you will – it will be a fine thing for your mother, and she will be proud enough that you have got into such a good place as that”.

So John cheered him up, but everyone was sorry to lose James. As for Merrylegs, he pined after him for several days, and went quite off his appetite (A. Sewell, p. 60).

У прикладі (7) адресант демонструє своє розуміння того, як нелегко адресату переїхати на інше місце роботи. Поданий приклад є також свідченням того, наскільки ефективною може бути врахування ціннісної орієнтації учасника комунікації для впливу на його поведінку. У даному випадку серед інших аргументів «за» “You'll make friends there” адресант акцентує на бенефактивності відповідного вибору не лише для адресата, але й його матері: “...it will be a fine thing for your mother, and she will be proud enough that you have got into such a good place as that”. Разом із тим, утішити адресата адресанту допомагають також речення-висловлювання, які функціонують як комісивний мовленнєвий акт: “You'll make friends there, and if you get on well – as I am sure you will...”.

Як показав аналіз мовного матеріалу, ефективним способом втішання є звернення уваги адресата на особистий життєвий досвід іншої людини, яка була у схожій ситуації і мала ті самі переживання, як у прикладі (8):

(8) “I don't know what's wrong with me”, I said, although I know that wasn't entirely true.

He nodded and took another sip of coffee.

“Well, I guess I sort of know. For one thing I'm homesick”. I glanced up at him, wondering if he'd think I was a big baby, but he just nodded as if he understood. “And I feel sort of lost – like a tiny fish in a big sea”. He nodded again. “And on top of that I've managed to get the worst roommate imaginable”.

Bryce smiled. “The first year is always hard!

“Was it hard for you?”

He nodded. “Yep. It's easy to admit it now, but I didn't tell a soul at the time. I was so homesick last year that I started getting stomachaches, and it was hard to keep food down”.

“Really?”

“Yeah. And I'd come from a small town – well, you know, Campbell. It's only about twenty miles from your hometown”.

“Wow, that is small”.

“Uh-huh. It's the kind of place where everybody knows everybody. A little different from here”.

“Must've been hard”.

“It took a couple months to make the adjustment. But I started going to the fellowship group and made some good friends. And now it all seems like a distant memory”.

I signed. “Well, that gives me hope” (M. Carlson, p. 53).

Досліджуваний матеріал також показав ефективність і доцільність використання прислів'їв для реалізації мовленнєвого акту втішання, саме тих прислів'їв, які містять у собі поведінкові настанови. Такого роду настанови є прагматичним компонентом, що «надбудовується» над буквальним, метафоричним, метонімічним чи іронічно переосмисленим

пропозиційним змістом прислів'їв й виводиться адресатом-інтерпретатором на підґрунті експліцитної та імпліцитної інформації стосовно соціально санкціонованих норм та еталонів. Оскільки ілюкція спонукання тут функціонує як імплікатура, такі прислів'я-висловлювання визначаються як імпліцитні директиви. Прогнозованим перлюкутивним ефектом як імпліцитних, непрямих та експліцитних директивів є корекція поведінки представників англійської лінгвокультури у відповідності із соціально санкціонованими нормами і еталонами, відображеними у прислів'ях [1, 5].

While there is life, there is hope.

Easy come, easy go.

Rome was not built in a day.

What you lose on the swings, you gain on the roundabouts.

Things will settle one way or another.

Never mind. No harm is done!

Звернення до прислів'їв як до ефективного засобу, на наш погляд, пояснюється довірою до паремій як втілення народної психології й філософії.

Як відомо, в процесі мовленнєвої комунікації вербалізуються, тобто втілюються у вигляді мовних засобів, далеко не всі компоненти змісту. І. М. Горелов відзначає, що в людині виховується із самого початку життя навичка розподілу уваги між вербальною та невербальною частинами комунікативного акту, завжди включеного в більш широку сферу, ніж власне мовленнєва діяльність [4, 26].

До невербальних компонентів відносять: фонацію, кінесіку та проксеміку. Під фонацією прийнято розуміти такі характеристики, як: сила голосу, його тембр, особливості дикції і т. д. Під кінесікою розуміють: жести, міміку і пози. Під проксемікою – відстані, які розділяють комунікантів у різних ситуаціях спілкування. До невербальної сфери належать також: мовчання; невербальні дії комунікантів, які можуть супроводжувати мовлення; компоненти інших семіотичних систем, які вбудовуються у вербальне спілкування; предметний, чи ситуативний світ. Усі ці компоненти звичайно інтерпретуються як паралінгвістичні [2, 5].

Роль кінесичних засобів залежить від соціальних та етнічних факторів. Наприклад, в японському діалозі погляд вважається важливішим, ніж сказані слова. З цієї причини відмінність між японцями і європейцями інтерпретується як відмінність між «людьми зору» і «людьми голосу» [10, 249–251]. Вважають, що поглядами японці передають значно більше інформації, ніж європейці.

Аналіз англійського матеріалу доводить те, що для досягнення ілюктивної мети адресант нерідко поєднує вербальні та невербальні засоби впливу на адресата заради того, щоб утішити останнього.

(9) "I wouldn't want to be down there today". Tilly shuddered. All the walls a-running and cold like a grave".

"Tisn't like that", Alice said comfortingly.

"Tis the driest place you could find on a day like this. And it will be warm" (S. Sallis, p. 13).

Для зміни емоційного стану адресата надзвичайно важливою є роль адресанта, його участь і підтримка. Використання вищеперелічених вербальних засобів з метою самовтішання може бути неефективним, що демонструє приклад:

(10) Then an aganized cry escaped her, and with it all her melted emotions swept through every duct they could find: her eyes, her nose, her mouth, even her ears seemed to be an outlet. She was drowning in her emotions, yet she was being held firmly and a voice was repeating, "There, there, my dear. That's it cry, cry. There, there, my love. Don't worry. Don't worry. That's it, cry. Oh, yes, cry.

She clung to the voice. She pressed it close to her, yet she could not stop her crying. And now she began to wail..." (C. Cookson, p. 413).

Наступний приклад показує, яким чином кінесичні засоби сприяють актуалізації мовленнєвого акту втішання:

(11) He put out his hand and gave me a kind pat on the neck. I put out my nose in answer to his kindness, and the boy stroked my face (M. Carlson, p. 182).

У нашому дослідженні невербальних засобів реалізації мовленнєвого акту втішання особливий інтерес представляють випадки того, як відповідна вербальна реакція може замінюватись невербальною поведінкою адресанта, як у прикладах, поданих нижче.

(12) Liz was gone when I returned, but there was a little chocolate kiss on my desk with a Post-it note that said, "Sorry". I knew it was her way to make me feel better (M. Carlson, p. 245).

"Thanks for coming to see me, Chloe".

I gave her a big hug.

"It really meant a lot to me".

"Well you seemed pretty down" (M. Carlson, p. 250).

У прикладі (12) адресант, щоб утішити адресата, залишила маленьку шоколадку у вигляді поцілунку з коротенькою запискою, в якій – одне слово. В іншій ситуації сам факт візиту має, за словами адресата, велике значення.

Висновки та перспективи подальшого дослідження. Як показало дослідження, здійснюючи мовленнєвий акт втішання, адресант вдається до великого набору мовних і немовних засобів і дій задля того, щоб допомогти адресату позбутися смутку, неспокою, хвилювання й інших негативних емоцій.

Подальше вивчення висловлювань із ілокутивною силою втішання пов'язане з виявленням і вивченням етноспецифічних особливостей комунікативного акту втішання як виду комунікативної діяльності.

Джерела та література

1. Абрамова Ю. В. Регулятивний потенціал британських прислів'їв як засобів мовного втілення концепцій чоловік та жінка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Юлія Володимирівна Абрамова ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х. : [б. в.], 2007. – 20 с.

2. Богданов В. В. Речевое общение: прагматические и семантические аспекты. – Л. : Изд-во Ленин. гос. ун-та, 1990. – 88 с.

3. Георгієва Н. Ю. Просодія переконування в англійському діалогічному мовленні (експериментально-фонетичне дослідження): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Наталія Юхимівна Георгієва ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – О. : [б. в.], 2005. – 19 с.

4. Горелов И. Н. Невербальные компоненты коммуникации / И. Н. Горелов. – 4-е изд. – М.: Либроком, 2009. – 112 с.

5. Ларина Т. В. Категория вежливости и стиль коммуникации: сопоставление английских и русских лингвокультурных традиций / Т. В. Ларина. – М. : Рукописные памятники Древней Руси, 2009. – 516 с.

6. Мамушкина С. Ю. Семантика и прагматика междометий в современном английском языке : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 / Светлана Юрьевна Мамушкина ; Самар. гос. пед. ун-т. – Самара : [б. и.], 2003. – 20 с.

7. Переверзева С. И. Невербальный коммуникативный акт утешения: материалы к построению словаря невербальных коммуникативных актов / С. И. Переверзева // Компьютерная лингвистика и интеллектуальные технологии : материалы ежегодной Междунар. конф. «Диалог-2009» (Бекасово, 27–31 мая 2009 г.). – М. : РГГУ, 2009. – Вып. 8 (15). – С. 384–389.

8. Тарасова І. П. Смысл предложения-высказывания и коммуникация : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.19 / Ирина Петровна Тарасова ; Моск. гос. ун-т. – М. : [б. и.], 1992. – 418 с.

9. Ханський А. О. Коммуникативные стратегии вербального утешения : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.19 / Александр Олегович Ханський ; Твер. гос. ун-т. – Твер : [б. и.], 2002. – 126 с.

10. Федоришин М. С. Диалог мировоззрений / М. С. Федоришин // Человек и мир в японской культуре / отв. ред. Т. П. Григорьева. – М. : ГРВЛ «Наука», 1985. – 280 с.

11. Kondziola-Pich K. Утешение как речевой акт. Лексико-семантические аспекты имплицитного утешения в польском и русском языках / Katarzyna Kondziola-Pich // Język i metoda = Язык и метод / под ред. Dorota Szumska. – Kraków, 2012. – № 1. – С. 145–154.

12. Kondziola-Pich K. Реализация интенции утешения при помощи совета. формально-языковой и прагматический анализ на материале русского, польского и чешского языков / Katarzyna Kondziola-Pich // Studia Językoznawcze. – 2015. – Т. 14. – С. 185–192.

Джерела ілюстративного матеріалу

13. Carlson M. *Hollywood Husbands* / M. Carlson. – N. Y. : Pocket Book, 1987. – 536 p.
14. Cookson C. *The Parson's Daughter* / Catherine Cookson. – London : Corgi Books, 1987. – 400 p.
15. Sallis S. *Searching for Tilly* / Susan Sallis. – London : Corgi Books, 2007. – 512 p.
16. Sewell A. *Black Beauty* / A. Sewell. – London : Breslich&Foss, 1994. – 168 p.

Гедз Светлана. Реализация коммуникативного акта утешения в англоязычном дискурсе: коммуникативно-прагматический аспект. Посвящено изучению вербальных и невербальных средств осуществления речевого акта «утешения» в английском языке. Речевой акт «утешения» является системой речевых шагов, направленных на смену эмоционального поведения адресата с тем, чтобы помочь ему избавиться от негативных эмоций и чувств. Как показало исследование, для достижения своего коммуникативного намерения говорящий использует различные лексико-семантические средства, в частности междометия, например, “*Come. Come*”, “*There, there*”, вокативы типа *my dear, my love, darling*. Для того, чтобы утешить адресанта использует императивы в утвердительной или отрицательной формах: “*Cheer up!*”, “*Don't worry (about it)*”, “*Don't let it get you down*”. Такие императивы мы относим к «вежливым императивам». Согласно исследованию, констативы с иллокутивной силой комиссива – действенное средство воздействия на адресата с целью его утешить. Чтобы помочь адресату изменить эмоциональное состояние, адресант может употреблять выражения с иллокутивной силой менасива. Осуществляя речевой акт «утешения» адресант сосредоточивает внимание адресата на бенефактивности предложенного ему действия и возможных негативных последствиях в случае ее невыполнения. Основными видами коммуникативной деятельности в этой ситуации являются убеждение, привлечение внимания адресата к личному жизненному опыту другого человека, который имел подобные переживания, а также к пословицам как воплощению народной психологии и философии.

Ключевые слова: речевой акт «утешения», адресант, адресат, директивы, констативы, иллокутивная сила.

Hedz Svitlana. The Realization of the Speech Act of “Comforting” in the English Discourse: Communicative and Pragmatic Aspects. This article is dedicated to the investigation of verbal and nonverbal means of performing the speech act of “comforting” in the English language. The speech act of “comforting” is represented by the number of the speech moves aimed at the change of the addressee’s emotional behaviour in order to help him to overcome some negative emotions and feelings. The study shows that for succeeding the communicative intention the speaker makes use of various lexical and semantic means including such interjections as “*Come. Come*”, “*there, there*” and vocatives *my dear, my love, darling*. For comforting the addressee the sender utilizes the imperatives in both affirmative and negative forms, e.g. “*Cheer up!*”, “*Don't worry (about it)*”, “*Don't let it get you down*”. Such imperatives are referred to “polite imperatives”. The research states that constatives with the illocutionary effect of commissives may be the effective means of making an influence on the addressee in order to comfort him. The sender may also use the utterances with the illocutionary effect of menace. Performing the speech act of “comforting” the sender focuses the addressee’s attention not only on the beneficial side of the action which is suggested to him but also on the possible negative consequences if it is not accepted. The main types of communicative activity in this situation are persuading, focusing the addressee’s attention on personal experiences of those who were in the similar situation and the use of proverbs which embody people’s philosophy and psychology.

Key words: speech act of “comforting”, sender, addressee, directives, constatives, illocutionary effect.

УДК 811.111'42

Алла Гнатюк

ПОЗНАЧЕННЯ СУМНІВУ В АГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ ЕПІСТЕМІЧНО-ДЕОНТИЧНИМ КЛАСТЕРОМ *WILL, WON'T*

Досліджено маркування сумніву в художньому англомовному дискурсі епістемічно-деонтичним кластером *will, won't*. Описано передумови підходу до наукової проблеми та зауважено основні епістемічні категорії та термінологію. Наведено авторську дефініцію *сумніву* з огляду на міждисциплінарний підхід. Сумнів витлумачено з погляду філософії та психології з основним опертям на засади когнітивної лінгвістики та епістемології. У вживанні *will, won't* та їхніх граматично зумовлених та скорочених форм *shall, shan't, 'll* для позначення бажання чи наміру, погрози чи обіцянки проілюстровано приклади деонтичної інтерпретації; натомість для